

WERK IN
UITVOERING

Thema's en spel met de allerjongsten

Startblokken op de 0 tot 2-jarigengroep

“Tja, het is toch allemaal net even anders in een babygroep hè. We zien zulke mooie voorbeelden van thema's, maar in de babygroep is dat allemaal niet te realiseren.” Bij de start van een scholing Startblokken is deze uitspraak voor mij als trainer veelgehoord. Het verrijken van de speelleeromgeving in een babygroep wordt door pedagogisch medewerkers als lastiger ervaren dan in een peuter- of kleutergroep.

Momenteel geef ik Startblokkenscholing aan pedagogisch medewerkers van Kinderopvang 't Nest. Kinderopvang 't Nest biedt kinderopvang aan nul-tot dertienjarigen in de gemeente Horst aan de Maas en de gemeente Venray. Zij streeft binnen de opvang naar een hoge pedagogische kwaliteit, waarin het kind centraal staat. In het ontwikkelingsgericht werken met Startblokken van Basisontwikkeling zagen zij hun uitgangspunten terug. Mijn scholingsgroepen bestaan uit pedagogisch medewerkers van diverse locaties die werkzaam zijn op groepen met kinderen van 0-4 jaar. Halverwege hun 2-jarige scholing blik ik terug op bovenstaande uitspraak met Marloes Stegmeijer en Marion Siebers. Zij zijn beiden werkzaam als pedagogisch medewerker op een babygroep van Kinderopvang 't Nest. Hoe gaat dat thematiseren nu bij de allerjongsten?

Marion: “We deden voorheen eigenlijk heel veel vanuit een automatisme. We zijn ons het afgelopen jaar veel bewuster geworden van wat de allerjongsten allemaal kunnen leren. Wat wij daaraan kunnen doen en waarom. Eerst deden we vooral knutselactiviteiten met de kinderen. Nu proberen

we activiteiten op meerdere ontwikkelgebieden aan te bieden en we zoeken naar verbinding tussen de activiteiten. Niet meer alleen iets kleuren of verven, maar daar ook iets over lezen en spelen. We gaan bij het bedenken van activiteiten minder uit van wat we zelf leuk vinden. We kijken steeds beter naar wat echt bij onze doelgroep past. Waar zijn zij door geboeid? Wat hebben zij nodig om zich

verder te ontwikkelen? We verven nu bijvoorbeeld ook geen voetjes meer voor de ouders en we knutselen geen sneeuwmannen meer. We zien dat dit voor de kinderen zelf namelijk helemaal geen betekenis heeft.”

WERKEN MET EEN SCHATTENMANDJE VOOR KINDEREN VAN 0-2,5 JAAR

Een schattenmandje is een mandje met uitdagende, echte materialen die uit de leefwereld van de kinderen komen. De voorwerpen worden zo gekozen dat er ruimte is voor ontdekken en onderzoeken binnen het objectgebonden contactspel en manipulerend spel, maar dat ze ook een klein spelverhaaltje kunnen uitlokken. Door de voorwerpen rondom een sociaal culturele context te kiezen, nodigen ze uit tot rolgebonden handelingen en kunnen kinderen zich verder ontwikkelen naar een kort rollenspel.

Er zitten niet al te veel materialen in een mandje, zodat de kinderen alles goed kunnen overzien. Het kan handig zijn om van sommige voorwerpen meerdere exemplaren te hebben. Dan kunnen kinderen elkaar goed imiteren. Er kunnen meerdere, verschillende schattenmandjes per thema zijn. Wanneer een mandje met materialen rondom een boekje wordt opgebouwd noemen we dat een vertelmandje.

Marloes: “Het lukt ons steeds beter om materialen te kiezen die dicht bij de belevingswereld van onze kinderen liggen en dus voor hen interessant zijn. We zien een voorkeur van de kinderen voor de echte materialen ten opzichte van het speelgoed wat we op de groep hebben. De schattenmandjes geven ons daarbij veel houvast.”

Marloes: “Wij maken geen aparte themahoek op onze 0 tot 2-jarigengroep, maar we zorgen voor veel materialen om mee te handelen in de ruimte. We kiezen nu heel bewust welke materialen we de kinderen aanbieden. De kinderen geven je daarbij de beste feedback; soms ligt het na twee tellen al ongebruikt in een hoek. Dan hebben we het blijkbaar toch verkeerd ingeschat. Andere keren wil iedereen het vasthouden en weten we dat we goed zitten. We bedenken van tevoren goed wat de kinderen met de materialen kunnen doen. We kiezen bijvoorbeeld een kleine borstel, zodat ze deze goed vast kunnen houden. En het moet natuurlijk altijd veilig zijn. Sommige voorwerpen voegen we enkel aan een schattenmandje toe als we erbij zitten.”

Marion: “We brengen echte en herkenbare materialen in de groep en verkennen wat de kinderen ermee doen. Als je materialen bewust en goed kiest, zie je dat alle kinderen er op hun eigen manier en heel verschillend mee om kunnen gaan. Bij sommige van onze kinderen ontstaan dan vanuit de materialen ook al kleine spelverhaaltjes. De dreumesen gaan een babypop een slaapzak aandoen en leggen de pop met een dekentje en kussentje in bed om te slapen. De jongere kinderen manipuleren nog lekker met deze materialen. Ze sjouwen met de kussentjes of dekentjes door de ruimte. Anderen verstoppen zichzelf eronder of voelen er geboeid aan.

Marloes: “Omdat we veel meer aandacht besteden aan interessante materialen zijn we veel minder gaan sturen binnen het spel. De kinderen nemen nu zelf veel meer initiatief omdat ze het materiaal interessant vinden. Wij kijken wat ze met de materialen doen en daar gaan we in mee. Door aan te sluiten bij het spel en mee te doen en praten proberen we kinderen uit te dagen een volgende stap in hun ontwikkeling te maken.”

Marion: “We waren gewend om bij het maken van thema’s samen te werken met de peutergroep. Het thema van de peutergroep was voor onze groep dus ook vaak het vertrekpunt. Meestal wordt er in de peutergroep gebruik gemaakt van een prentenboek dat voor onze doelgroep te moeilijk is. Als we dat thema vervolgens gingen aanpassen aan onze groep dan liepen we vaak vast. We kwamen dan niet bij de ervaringen die voor onze doelgroep betekenis hebben, omdat we ons lieten leiden door de peuteractiviteiten. Het helpt mij om zonder peuterthema, gewoon vanuit de wereld van onze kinderen te vertrekken. Dan blijf ik veel dichterbij hoe zij de wereld ervaren en waar ze van leren. We zien daarvoor steeds meer kansen in de dagelijkse leefwereld van de kinderen. Er zijn een paar kinderen in de groep die momenteel graag met de pop spelen. Toen baby Sem van 8 maanden daarna naar bed ging, hebben we dit

bewust met de kinderen gedaan. Zo ontstond het thema ‘Wij gaan slapen’.

Marloes: “Wij vertrekken vanuit het thema dat we samen met de peutergroep maken. Het lukt ons steeds beter om spelverhalen rondom een sociaal-culturele praktijk te kiezen die voor onze beide groepen betekenisvol zijn. We bedenken wat de kinderen op een dag allemaal meemaken en koppelen daar een sociaal culturele praktijk aan. Vaak past dat voor een 2-jarige toch best wel bij wat er in het leven van de peuters gebeurt. We focussen bij de 0 tot 2-jarigen op wat wel kan en durven steeds meer weg te laten van wat ze bij de peuters doen. We bedenken hoe een baby de wereld leert kennen. We zien dat het goed werkt als we blijven denken vanuit wat de kinderen meemaken. Gedurende het thema voegen we nog dingen toe of ontstaan er nieuwe ideeën.”

‘WIJ GAAN SLAPEN’

Emotieverbonden contactspel Yara (18 maanden) ging ineens op de grond liggen alsof ze ging slapen. Ik ben in haar spel meegegaan door zachtjes te gaan praten en mijn vinger tegen mijn mond te houden; “Ssssst”. De andere kinderen kwamen er ook bij liggen en deden ook alsof ze gingen slapen. Ze deden hun oogjes dicht, totdat ik zei: “Hallo, zijn jullie weer wakker?” Daarop gingen de oogjes weer open en waren ze weer spring-

levend. Al snel gingen de kinderen het spel zelf herhalen.

We hebben het spel uitgebreid door een tentje in de groep te maken met slaapplekken erin. Vinz (1,9 jaar) en Mats (1,8 jaar) spelen daar dat ze naar bed gaan. Ze gebruiken een handdoek als deken. Het spel gaat verder met een kiekeboespel met de handdoek.

Als de kinderen zelf in de opvang naar bed gaan hanteren we dezelfde routine. We nemen de tijd voor het bedritueel en gaan samen naar het aankleedkussen. We praten zachtjes en vertellen de kinderen dat ze lekker gaan slapen en dat we ze weer komen halen als ze wakker zijn. We merken dat kinderen het heel bewust meemaken en er rustig van worden. Daardoor gaan veel kinderen prettig slapen.

'WIJ GAAN NAAR DE KAPPER'

Emotieverbonden contactspel

Kiekeboe met de kapperscape levert veel spelplezier op. De kinderen verstoppen zichzelf en elkaar. Dan trekken ze cape weer weg: "Kiekeboe." Sommige kinderen kijken eerst van een veilige afstand toe. Durf ik mee te doen? We zingen samen liedjes, zoals Knip, knip, wat doet de schaar? We knippen met onze handen en kriebelen door het haar.

Object gebonden contactspel

Merlijn (5 maanden) en Joris (3 maanden) spannen zich in om de koker met

elastiekjes te bemachtigen. Doordat de rol tussen hen in ligt rolt deze niet weg en duwen ze hem steeds naar elkaar toe.

kappersvoorwerpen waar de kinderen naar kunnen reiken. We lezen boekjes met de kinderen, zoals 'Floddertje, allemaal kaal' en 'Woezel ziet niets meer'. Bij de peuters lezen ze het boek 'Idje wil niet naar de kapper'.

Manipulerend spel

Thuur (1 jaar), Lars (1,10 maanden) en Anna-Sophie (1,1 jaar) verven voor het eerst met de kam en de borstel. Dat kan best spannend zijn. We laten de kinderen zelf kiezen of ze mee willen doen of niet.

Eefje (1,8 maanden) onderzoekt hoe de föhn de verf uit elkaar blaast en droogmaakt.

Rolgebonden handelingen

Eefje maakt de kappop mooi. Die kappop kochten we trouwens voor een prikke op marktplaats. Eefje vindt het heerlijk om de haren van de pop te wassen met shampoo en te drogen. Ze kamt de haren van de pop en spuit haarlak in de haren. De kinderen doen ook alsof ze de haren knippen. Lars gebruikt daar de stijltang voor. Soms leggen we ook de kleischaren erbij. We hebben op de groep ook een wasbak om de haren in te wassen. De kleintjes lopen vooral met de wasbak door de ruimte. Zij gaan er zelf in zitten of zetten hem op het hoofd. Anderen doen de pop erin en halen hem er weer uit. Als we meespelen doen we er echt water in of doen we alsof we de haren van de pop wassen.

Marloes: "Het ontwikkelingsperspectief voor 0-2 jarigen gebruiken we bij het bedenken van de activiteiten. We kiezen in de voorbereiding voor spelactiviteiten binnen alle spelfasen. Bijvoorbeeld bij het thema 'Wij gaan naar de kapper'. Alle papa's en mama's gaan of willen graag naar de kapper. Ze komen terug met een kapsel wat meer dan ooit verschilt met de coupe die ze daarvoor hadden. De kinderen gaan vaak mee naar de kapper of worden zelf ook geknipt. Andere kinderen gaan niet naar de kapper, maar

worden door papa of mama geknipt. We zien dat de betrokkenheid bij dit thema nu erg hoog is."

Het schattenmandje

i Lia van Haren is onderwijsadviseur jonge kind en startblokkentrainer bij BCO Onderwijsadvies en – ondersteuning. Met dank aan Marloes Stegmeijer en Marion Siebers, pedagogisch medewerkers van Kinderopvang 't Nest in de gemeente Horst en Venray.